

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 18.6.2008
COM(2008) 371 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**Πέμπτη έκθεση προόδου σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή
Αυξάνονται οι περιφέρειες, μεγαλώνει η Ευρώπη**

(υποβληθείσα από την Επιτροπή)

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**Πέμπτη έκθεση προόδου σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή
Αυξάνονται οι περιφέρειες, μεγαλώνει η Ευρώπη**

{SEC(2008) 2047 τελικό}

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	4
2.	Πολιτική συνοχής: η κατάσταση της συζήτησης.....	5
2.1.	Στόχοι και προτεραιότητες.....	5
2.2.	Η διακυβέρνηση της πολιτικής συνοχής.....	7
2.3.	Επόμενα βήματα	8
3.	Σύγκλιση, ανάπτυξη και οικονομική αναδιαρθρωση των περιφερειών της ΕΕ	9
3.1.	Περιφερειακή κατανομή των ευρωπαϊκών τομέων υψηλής ανάπτυξης	9
3.1.1.	Περιφέρειες του στόχου σύγκλισης	10
3.1.2.	Περιφέρειες του στόχου μετάβασης.....	10
3.1.3.	Περιφέρειες του στόχου περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης (ΠΑΑ)	11
3.2.	Η συμβολή των τομέων υψηλής ανάπτυξης στη σύγκλιση	11
3.3.	Εκπαίδευση, δεξιότητες και εργαζόμενοι με γνώσεις.....	12
3.4.	Συμπεράσματα	13

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πέμπτη έκθεση προόδου σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή Αυξάνονται οι περιφέρειες, μεγαλώνει η Ευρώπη

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Σεπτέμβριο του 2007, η Επιτροπή άρχισε δημόσιες διαβουλεύσεις με θέμα τις προκλήσεις τις οποίες θα αντιμετωπίσει η πολιτική συνοχής τα επόμενα έτη με σκοπό να συλλέξει ιδέες σχετικά με τις προτεραιότητες, την οργάνωση και τη διακυβέρνηση της πολιτικής.

Η πολιτική συνοχής βασίζεται στο άρθρο 158 της συνθήκης ΕΚ, όπου αναφέρεται ότι η Κοινότητα στοχεύει να προωθήσει την αρμονική ανάπτυξη και ότι με αυτόν τον σκοπό θα σχεδιάσει και θα εφαρμόσει τις ενέργειές της που οδηγούν στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Η συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο στάδιο της επικύρωσης, προσαρμόζει αυτό το κείμενο με παραπομπές στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Οι διαβουλεύσεις πρέπει να ενταθούν στο ευρύτερο πλαίσιο της τρέχουσας αναθεώρησης του προϋπολογισμού, στην οποία συνεισφέρουν. Συμπληρώθηκαν από άλλα σημαντικά γεγονότα όπως η άτυπη συνεδρίαση των αρμόδιων υπουργών για την περιφερειακή ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε στις Αζόρες στις 23-24 Νοεμβρίου 2007· η υψηλού επιπέδου διάσκεψη που διοργανώθηκε από τη σλοβενική προεδρία στο Maribor στις 7-8 Απριλίου 2008· και τις γνώμες που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο¹, η Επιτροπή των περιφερειών² και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή³ ενέκριναν στην τέταρτη έκθεση συνοχής.

Ένα ακόμα σημαντικό γεγονός το 2008 θα είναι η έγκριση από την Επιτροπή μιας πράσινης βίβλου για την εδαφική συνοχή, κύριος σκοπός της οποίας είναι να αρχίσει μια ευρεία, δημόσια συζήτηση σχετικά με τις επιπτώσεις της εισαγωγής της έννοιας της εδαφικής συνοχής στη Συνθήκη, ιδιαίτερα στα πλαίσια της πολιτικής συνοχής.

Το 2008, η Επιτροπή θα εγκρίνει επίσης ανακοίνωση σχετικά με την ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα. Με βάση τα αποτελέσματα εκτενών δημόσιων διαβουλεύσεων με θέμα την «κοινωνική πραγματικότητα» της Ευρώπης, θα ορίσει τον τρόπο με τον οποίο η Ευρώπη μπορεί να ανταποκριθεί στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές πραγματικότητες, και ειδικότερα τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικές της Ένωσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να προωθήσουν τις ευκαιρίες, την πρόσβαση και την αλληλεγγύη.

Το πρώτο μέρος αυτής της έκθεσης παρέχει μια σύνοψη των εισηγήσεων που ελήφθησαν από το Σεπτέμβριο του 2007 έως το Φεβρουάριο του 2008. Αυτό το πρώτο στάδιο της συζήτησης βοηθά να προσδιοριστούν τα προς συζήτηση θέματα και η κατεύθυνση που θα ακολουθηθεί, τα οποία θα λάβει σοβαρά υπόψη η Επιτροπή στο πλαίσιο της αναθεώρησης του προϋπολογισμού.

¹ A6-9999/2008[REF] εγκρίθηκε στις 21 Φεβρουαρίου 2008.

² COTER IV -011[REF] εγκρίθηκε στις 29 Νοεμβρίου 2007.

³ ECO/209[REF] εγκρίθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007.

Το δεύτερο μέρος της έκθεσης παρέχει βαθύτερη ανάλυση των σημαντικών περιφερειακών τάσεων. Το θέμα αυτής της έκθεσης προόδου είναι οι ευρωπαϊκοί τομείς ανάπτυξης, η απόδοση των οποίων στις περιφέρειες θα καθορίσει, σε μεγάλο βαθμό, το επίπεδο περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης τα επόμενα χρόνια.

2. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ: Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Η Επιτροπή έλαβε πάνω από εκατό εισηγήσεις⁴, κυρίως από ενδιαφερομένους που δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο της διαχείρισης της πολιτικής, οι οποίοι εκπροσωπούν πάνω από το ήμισυ των κρατών μελών (που αντιστοιχεί περίπου στο 80% του πληθυσμού της ΕΕ), από ένα μεγάλο αριθμό περιφερειακών αρχών, από την πλειονότητα των περιφερειακών και τοπικών ενώσεων, από οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, από ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα και ορισμένους πολίτες.

Οι περισσότερες απαντήσεις και ειδικότερα οι απαντήσεις των εθνικών κυβερνήσεων δεν απηχούν τις οριστικές θέσεις. Αυτό είναι φυσιολογικό, δεδομένου ότι η συζήτηση και η ευρύτερη ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την αναθεώρηση του προϋπολογισμού της ΕΕ βρίσκονται σε αρχικό στάδιο.

Οι δημόσιες διαβουλεύσεις επιβεβαιώνουν ότι παραμένει έντονο το ενδιαφέρον για την πολιτική συνοχής. Πράγματι, το πρώτο γενικό συμπέρασμα που μπορεί να αντληθεί από τη συζήτηση είναι ότι οι ενδιαφερόμενοι αναγνωρίζουν το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η πολιτική συνοχής στην οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και ότι υπάρχει υποστήριξη για να δοθεί συνέχεια στην πολιτική αυτή. Οποιαδήποτε προσπάθεια να γίνει ξανά εθνική η πολιτική συνοχής απορρίπτεται σχεδόν ομόφωνα.

Πολλές εισηγήσεις επιβεβαιώνουν ότι η πολιτική συνοχής καθοδηγεί και ενθαρρύνει την ανάπτυξη σε ολόκληρη την Ευρώπη· προωθεί επενδύσεις οι οποίες διαφορετικά δεν θα είχαν γίνει· υποστηρίζει την ανταγωνιστικότητα στις πιο ευάλωτες περιφέρειες· ενισχύει την κοινωνική πρόοδο και την αλληλεγγύη· καθιστά το φυσικό, κοινωνικό και ανθρώπινο δυναμικό μοχλούς ανάπτυξης, δημιουργίας δυνατοτήτων για καινοτομία, διοικητικής ικανότητας και εκσυγχρονισμού της διοίκησης· ενθαρρύνει την πολυετή στρατηγική και χρηματοοικονομική διαχείριση· προωθεί τη μεταφορά τεχνογνωσίας και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των περιφερειών και των κρατών μελών· και ενθαρρύνει μια κουλτούρα αξιολόγησης και ελέγχου. Ομοίως, στις περισσότερες εισηγήσεις εκτιμάται ως πολύτιμη η νοοτροπία συνεργασίας που προωθεί η πολιτική αυτή. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της πρόσφατης έρευνας του Ευρωβαρόμετρου⁵, οι διαβουλεύσεις επιβεβαιώνουν ότι η πολιτική συνοχής συνέβαλε στην μεγαλύτερη προβολή της ΕΕ στους ευρωπαίους πολίτες.

2.1. Στόχοι και προτεραιότητες

Όλες οι εισηγήσεις συμφωνούν ότι ο κύριος στόχος της πολιτικής συνοχής είναι η μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων όσον αφορά τα επίπεδα ανάπτυξης των ευρωπαϊκών περιφερειών. Επομένως, οι περιφέρειες που υστερούν πρέπει να παραμείνουν στο επίκεντρο της πολιτικής. Ωστόσο, στις περισσότερες εισηγήσεις, και σε αυτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, υποστηρίζεται ότι η πολιτική πρέπει να καλύπτει όλο το έδαφος της ΕΕ, δεδομένου ότι η πολιτική συνοχής δεν είναι ένας απλός μηχανισμός αλληλεγγύης,

⁴ Πρβλ. http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/4thcohesionforum/all_contrib_en.cfm?nmenu=6

⁵ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_234_en.pdf

αλλά στοχεύει και στην ενίσχυση της εγγενούς δυνατότητας ανάπτυξης των ευρωπαϊκών περιφερειών.

Η πλειονότητα των ενδιαφερομένων αναγνωρίζει ότι η εδαφική συνεργασία αποτελεί βασικό συστατικό της πολιτικής συνοχής και εκτιμά ότι είναι τώρα ένας «πλήρως αναπτυγμένος» στόχος. Υπογραμμίζουν ότι η εδαφική συνεργασία είναι ένα από τα καλύτερα παραδείγματα της προστιθέμενης αξίας αυτής της πολιτικής και, για το λόγο αυτό, πρέπει να ενισχυθεί.

Η τέταρτη έκθεση συνοχής προσδιόρισε μια σειρά προκλήσεων τις οποίες αντιμετωπίζουν ή θα αντιμετωπίσουν οι περιφέρειες και τα κράτη μέλη όλο και περισσότερο: παγκοσμιοποίηση, δημογραφική αλλαγή και κοινωνικές εντάσεις, κλιματικές αλλαγές και υψηλές τιμές ενέργειας. Αν και αναγνωρίζεται ευρέως ότι η πολιτική συνοχής πρέπει να εξετάσει και αυτές τις προκλήσεις, στις περισσότερες εισηγήσεις επισημαίνεται ότι η πολιτική συνοχής δεν μπορεί να είναι το μόνο μέσο, ούτε καν το βασικό. Ορισμένοι θεωρούν ότι αυτές οι προκλήσεις εξετάζονται ήδη στο πλαίσιο της υλοποίησης της ατζέντας της Λισαβόνας και του Γκέτεμπουργκ. Άλλοι υπενθυμίζουν ότι η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων δεν πρέπει να επισκιάσει τους κύριους στόχους της πολιτικής συνοχής όπως διαφυλάσσονται στη Συνθήκη.

Μερικές εισηγήσεις πιέζουν την Επιτροπή να συμπληρώσει το κατά κεφαλή ΑΕΠ σε ΜΑΔ με άλλα μέτρα για την ευημερία και το βιοτικό επίπεδο.

Σχετικά με το περιεχόμενο της πολιτικής συνοχής, φαίνεται να προκύπτει συναίνεση σε αυτό το στάδιο στα ακόλουθα διατομεακά θέματα:

- Η ανταγωνιστικότητα βρίσκεται στον πυρήνα της πολιτικής συνοχής. Υποστηρίζεται σαφώς η απαίτηση να έχει έναν «ειδικό προορισμό» ένα σημαντικό μέρος των οικονομικών πόρων για τις βασικές επενδύσεις που συνδέονται με την ανανεωμένη ατζέντα για την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ειδικότερα, η έρευνα, η καινοτομία και η αναβάθμιση των προσόντων για την προώθηση της οικονομίας της γνώσης, η εξέλιξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, η προσαρμοστικότητα, η υποστήριξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων), η ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας και η ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος θεωρούνται βασικοί τομείς στους οποίους πρέπει να επικεντρωθούν οι επενδύσεις.
- Οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας είναι επίσης στο επίκεντρο των ενεργειών που προτείνονται για να προωθήσουν την απασχόληση, να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή και να μειώσουν τον κίνδυνο της φτώχειας. Ένας σημαντικός αριθμός συμμετεχόντων θεωρεί ότι η πολιτική συνοχής πρέπει να συμβάλει στην κοινωνική διάσταση της Ευρώπης με τη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης των πιο ευάλωτων ομάδων όπως είναι η νεολαία, οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι μετανάστες και οι μειονότητες.

Οι κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών τονίζουν το σημαντικό ρόλο της κοινωνικής οικονομίας στη δημιουργία ποιοτικών θέσεων απασχόλησης, στην ενίσχυση της καινοτομίας, στη συμβολή για την ανάπτυξη των αγροτικών περιφερειών και στην παροχή πολλών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Επισημαίνουν επίσης τη συμβολή της δημιουργίας ικανοτήτων στην τήρηση των αρχών καλής διακυβέρνησης και συνεργασίας.

Τέλος, ορισμένοι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών υποστηρίζουν ότι η πολιτική συνοχής πρέπει να υποστηρίξει τις ομάδες που αντιμετωπίζουν ειδικές δυσκολίες όσον αφορά την είσοδό τους στην αγορά εργασίας.

- Το τρίτο διατομεακό θέμα είναι η αειφόρος ανάπτυξη. Πολλές εισηγήσεις θεωρούν ότι η πολιτική συνοχής πρέπει να ενισχύσει τον προσανατολισμό της προς την επίτευξη του στόχου της ατζέντας του Γκέτεμπουργκ. Ειδικότερα, η πολιτική θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μέσω των πολιτικών για τον περιορισμό του κινδύνου που αποσκοπούν στη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και στην προώθηση της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Εκτός από τα παραπάνω, δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή σε διάφορα άλλα ζητήματα.

Η ένταξη της εδαφικής συνοχής στη συνθήκη της Λισαβόνας θεωρείται γενικά ένα θετικό βήμα. Μερικές εισηγήσεις, ωστόσο, καλούν την Επιτροπή να αναπτύξει τον ορισμό της εδαφικής συνοχής καθώς και δείκτες για την καλύτερη κατανόηση αυτής της έννοιας. Συγχρόνως, μερικές εθνικές κυβερνήσεις θεωρούν ότι η εδαφική συνοχή είναι ήδη ενσωματωμένη στην πολιτική συνοχής και ότι η οικονομική, κοινωνική και εδαφική διάσταση της συνοχής δεν μπορούν να διαχωριστούν.

Η εδαφική συνοχή θεωρείται, ειδικότερα από τους περιφερειακούς και τοπικούς παράγοντες, ως μια ευκαιρία να ενισχυθεί ο ρόλος των περιφερειακών και τοπικών αρχών και άλλων παραγόντων στην υλοποίηση της πολιτικής. Πολλές εισηγήσεις τονίζουν το ρόλο των αστικών περιφερειών και της αλληλεξάρτησής τους με τις αγροτικές περιφέρειες ως μια σημαντική διάσταση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Οι πόλεις προσδιορίζονται συχνά ως τόποι που χαρακτηρίζονται από μεγάλο κοινωνικό αποκλεισμό, ένδεια και άνιση ανάπτυξη. Δεν αμφισβητούνται οι υπάρχοντες μηχανισμοί υπέρ ορισμένων περιοχών όπως οι πιο απομακρυσμένες ή οι βόρειες και αραιοκατοικημένες περιφέρειες.

Πολλοί είναι επίσης βέβαιοι ότι η έννοια της εδαφικής συνοχής θα βοηθήσει να ενσωματωθεί καλύτερα η εδαφική διάσταση στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των ευρωπαϊκών τομεακών πολιτικών.

Φαίνεται ότι προκύπτει συναίνεση για περισσότερη ευελιξία στο πλαίσιο της εδαφικής συνεργασίας, έτσι ώστε οι περιφέρειες να μπορούν να συνεργαστούν με άλλες περιφέρειες εκτός από τις γειτονικές τους ή τις περιφέρειες που ανήκουν στο ίδιο γεωγραφικό σύνολο. Η συνεργασία με γειτονικές περιφέρειες και χώρες της ΕΕ θεωρείται επίσης μεγάλης σημασίας.

2.2. Η διακυβέρνηση της πολιτικής συνοχής

Η μεταρρύθμιση της πολιτικής συνοχής με στόχο μια πιο στρατηγική προσέγγιση υποστηρίζεται στις περισσότερες εισηγήσεις.

Πολλοί αναφέρουν ότι η εφαρμογή του προγράμματος έχει μόλις αρχίσει και δεν μπορεί να γίνει ολοκληρωμένη εκτίμηση πριν από τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων.

Ωστόσο, μεγάλη πλειονότητα των ενδιαφερομένων απαιτεί περαιτέρω διευκρίνιση όσον αφορά την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφορετικών θεσμικών επιπέδων (Επιτροπή, κράτος μέλος, περιφέρειες και άλλοι παράγοντες). Πολλοί ενδιαφερόμενοι, ιδιαίτερα στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, θα εκτιμούσαν την περαιτέρω διοικητική

αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων. Υπογράμμισαν, επίσης, ειδικά για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), ότι είναι σημαντικό η πολιτική να αποφέρει καρπούς σε τοπικό επίπεδο. Παρόμοιες δηλώσεις προήλθαν από οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και από την κοινωνία των πολιτών. Αυτοί οι ενδιαφερόμενοι επιμένουν επίσης σε έναν πληρέστερο ορισμό της αρχής συνεργασίας.

Η απλούστευση είναι μια άλλη απαίτηση που προκύπτει από την πλειονότητα των εισηγήσεων. Σε πολλές εισηγήσεις εκφράστηκε η ανησυχία για τη νεοεισαχθείσα αρχή «ένα πρόγραμμα-ένα ταμείο», η οποία μπορεί να μην διευκολύνει την υλοποίηση της πολιτικής.

Υπάρχουν πολλές καταγγελίες για τη «γραφειοκρατία» και απαιτήσεις για λογιστικό έλεγχο όσον αφορά την υλοποίηση της πολιτικής. Οι καταγγελίες και οι απαιτήσεις αυτές θεωρείται ότι αποθαρρύνουν πολλούς πιθανούς δικαιούχους και εμποδίζουν την υλοποίηση σημαντικών προγραμμάτων σε τοπικό επίπεδο. Η Επιτροπή παροτρύνεται να απλοποιήσει τις υπάρχουσες διαδικασίες τουλάχιστον για τα μικρά προγράμματα.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα που αναφέρεται συχνά αφορά το συντονισμό μεταξύ του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ και του Ταμείου Συνοχής. Σε ορισμένες εισηγήσεις ζητείται η συγχώνευσή τους σε ένα ενιαίο ταμείο με στόχο τη συνεκτικότερη στρατηγική ανάπτυξη.

Φαίνεται ότι διχάζονται οι γνώμες σχετικά με την ευκαιρία να χρησιμοποιηθεί η πολιτική συνοχής ως εργαλείο για την ακαριαία αντίδραση σε ασύμμετρους κλονισμούς ή σημαντικές κρίσεις που προκαλούνται από τις διαδικασίες αναδιάρθρωσης: ενώ ορισμένοι τάσσονται υπέρ της μεγαλύτερης ευελιξίας, άλλοι επισημαίνουν ότι η πολιτική συνοχής είναι πρώτα απ'όλα μια διαρθρωτική πολιτική που χαρακτηρίζεται από στρατηγικό σχεδιασμό με μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη προοπτική.

Ορισμένες εισηγήσεις επιμένουν στην περαιτέρω διερεύνηση της χρήσης χρηματοδοτικών μέσων εκτός από επιχορηγήσεις, όπως τα τραπεζικά δάνεια, οι μικροπιστώσεις, τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου ή τα χρηματοδοτικά μέσα από τη σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Τέλος, ένα σημαντικό ζήτημα που προέκυψε από τις διαβουλεύσεις αφορά το συντονισμό μεταξύ της πολιτικής συνοχής, άλλων κοινοτικών πολιτικών και των εθνικών πολιτικών. Σύμφωνα με πολλές εισηγήσεις οι κοινοτικές τομεακές πολιτικές πρέπει να λάβουν περισσότερο υπόψη τις περιφερειακές πτυχές. Επιπλέον, πολλοί ενδιαφερόμενοι θεωρούν σημαντικό να αναπτυχθούν συνεκτικές και ολοκληρωμένες προσεγγίσεις, ιδιαίτερα μεταξύ της πολιτικής συνοχής και της αγροτικής ανάπτυξης.

Ο συντονισμός με τις εθνικές πολιτικές θεωρείται, επίσης, μεγάλης σημασίας. Ορισμένοι ενδιαφερόμενοι, παραδείγματος χάριν, θεωρούν ότι πρέπει να ενισχυθεί η αρχή της προσθετικότητας. Επιπλέον, ορισμένοι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι πιστεύουν ότι η πολιτική συνοχής πρέπει να διέπεται από τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας και τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων.

2.3. Επόμενα βήματα

Η συζήτηση σχετικά με το μέλλον της πολιτικής συνοχής έχει μόλις αρχίσει και θα συνεχιστεί τα επόμενα χρόνια. Από τα πολλά σημαντικά γεγονότα που θα επηρεάσουν αποφασιστικά αυτή την συζήτηση, αξίζει να αναφερθούν η δημόσια διαβούλευση για την αναθεώρηση του προϋπολογισμού που βρίσκεται σε εξέλιξη, η δημόσια διαβούλευση για την πράσινη βίβλο

για την εδαφική συνοχή που η Επιτροπή θα ξεκινήσει το φθινόπωρο του 2008 και οι υπουργικές και υψηλού επιπέδου εκδηλώσεις που θα διοργανωθούν στο πλαίσιο των διάφορων προεδριών.

Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση για την πρόοδο αυτών των διαβουλεύσεων στην έκτη έκθεση προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή την άνοιξη του 2009.

Σε εύθετο χρόνο, η Επιτροπή θα παρουσιάσει την έκθεσή της σχετικά με την αναθεώρηση του προϋπολογισμού για το 2008/2009, καθορίζοντας τη δομή και την κατεύθυνση των μελλοντικών προτεραιοτήτων για τις δαπάνες της ΕΕ.

3. ΣΥΓΚΛΙΣΗ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Η σύγκλιση των ευρωπαϊκών περιφερειών παρέμεινε έντονη τα τελευταία χρόνια, γεγονός που οδήγησε σε μεγάλη μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά το κατά κεφαλή ΑΕΠ, την απασχόληση και ειδικότερα το ποσοστό ανεργίας. Αυτή η τάση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις βελτιώσεις που έγιναν στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες (πρβλ. σχήμα 1).

Με σκοπό την ανάλυση που ακολουθεί, οι περιφέρειες έχουν ομαδοποιηθεί σε τρεις κατηγορίες: περιφέρειες του στόχου σύγκλισης, μετάβασης⁶ και περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης (ΠΑΑ), κάθε μία από τις οποίες έχει τα δικά της κοινωνικοοικονομικά γενικά χαρακτηριστικά.

Οι περιφέρειες σύγκλισης εξακολουθούν να έχουν αρκετά χαμηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ, που ανέρχεται στο 58% του μέσου όρου της ΕΕ, ενώ οι περιφέρειες μετάβασης πλησιάζουν περισσότερο το μέσο όρο της ΕΕ. Από το 2000 έως το 2005, και οι δύο ομάδες περιφερειών μείωσαν τη διαφορά από το μέσο όρο της ΕΕ κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες περίπου (πρβλ. τον πίνακα 1 και το δελτίο για το ΑΕΠ).

Τα ποσοστά απασχόλησης είναι χαμηλά και ανέρχονται στο 58% στις περιφέρειες σύγκλισης, έναντι 68% στις περιφέρειες ΠΑΑ. Από το 2000 και μετά, οι περιφέρειες σύγκλισης δεν στάθηκε δυνατό να μειώσουν αυτή τη διαφορά. Οι περιφέρειες μετάβασης, ωστόσο, μείωσαν τη διαφορά και έχουν τώρα ποσοστό απασχόλησης 63%, αλλά εξακολουθούν να είναι αρκετά πίσω από τις περιφέρειες ΠΑΑ (πρβλ. πίνακα 1). Τα ποσοστά ανεργίας εξακολουθούν να είναι τέσσερις εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερα στις περιφέρειες σύγκλισης σε σχέση με τις περιφέρειες ΠΑΑ, όμως αυτή η διαφορά ήταν σχεδόν διπλάσια το 2000.

3.1. Περιφερειακή κατανομή των ευρωπαϊκών τομέων υψηλής ανάπτυξης

Αυτό το κεφάλαιο ασχολείται με την τομεακή δομή των περιφερειακών οικονομιών με επίκεντρο τους τομείς ανάπτυξης της ΕΕ (πρβλ. παράρτημα). Στο περιφερειακό επίπεδο, αναλύονται τρεις τομείς ανάπτυξης: 1) χρηματοοικονομικές και επιχειρηματικές υπηρεσίες, 2) εμπόριο, μεταφορές και επικοινωνίες και 3) κατασκευές. Ο τομέας ανάπτυξης του μεταποιητικού κλάδου υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας, ανήκει στον τομέα της βιομηχανίας και, επομένως, δεν μπορεί να προσδιοριστεί εύκολα στο περιφερειακό επίπεδο.

---

⁶ Οι περιφέρειες σταδιακής ένταξης και σταδιακής εξόδου ομαδοποιήθηκαν ως περιφέρειες μετάβασης, δεδομένου ότι και οι δύο λαμβάνουν μεταβατική υποστήριξη.

Οι τρεις τύποι των περιφερειών διαφέρουν όσον αφορά την οικονομική δομή, τις τάσεις ανάπτυξης και την παραγωγικότητα. Παραδείγματος χάριν, η παραγωγικότητα στις περιφέρειες σύγκλισης είναι το 50% της παραγωγικότητας στις περιφέρειες ΠΑΑ ή και μικρότερη (πρβλ. πίνακα 3), και η απασχόληση μειώθηκε στις περιφέρειες σύγκλισης ενώ αυξήθηκε στους άλλους δύο τύπους περιφερειών.

3.1.1. Περιφέρειες του στόχου σύγκλισης

Οι τρεις τομείς ανάπτυξης είναι λιγότερο σημαντικοί στις περιφέρειες σύγκλισης, όπου αποτελούν μόνο το 40% της απασχόλησης σε σχέση με το 50% στις άλλες περιφέρειες. Το ποσοστό των **χρηματοοικονομικών και επιχειρηματικών υπηρεσιών** είναι ιδιαίτερα χαμηλό. Η αύξηση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) και ειδικά της απασχόλησης σε αυτόν τον τομέα, ωστόσο, είναι πολύ υψηλότερη απ'ό,τι σε άλλους τομείς. **Το εμπόριο, οι μεταφορές και οι επικοινωνίες** γνώρισαν επίσης μεγάλη αύξηση τόσο στην απασχόληση όσο και στην ΑΠΑ, ενώ τα ποσοστά ανάπτυξης **στα τεχνικά και οικοδομικά έργα** είναι παρόμοια με τους μέσους όρους της ΕΕ.

Η βιομηχανία είναι σημαντικότερη στις περιφέρειες σύγκλισης απ'ό,τι στις άλλες περιφέρειες και μάλιστα κατέγραψε το υψηλότερο ποσοστό αύξησης ΑΠΑ. Η απασχόληση στη βιομηχανία μειώθηκε αλλά λιγότερο απ' ό,τι στις άλλες περιφέρειες. Ωστόσο, η βιομηχανική παραγωγικότητα παραμένει στο ένα τρίτο της παραγωγικότητας των περιφερειών ΠΑΑ. Η απασχόληση στο μεταποιητικό τομέα υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας, παρ'όλα αυτά, αυξήθηκε κατά 1% από το 2000 έως το 2005.

Η γεωργία παραμένει σημαντικός τομέας στις περιφέρειες σύγκλισης και αντιπροσωπεύει πάνω από το 15% της απασχόλησης, δηλαδή πενταπλάσιο ποσοστό σε σχέση με τις περιφέρειες ΠΑΑ. Αυτό συμβαίνει στο πλαίσιο μείωσης της απασχόλησης σε αυτόν τον τομέα που συνοδεύεται από αύξηση στην παραγωγικότητα⁷. Αυτό σημαίνει ότι, παρά τις μεγάλες αυξήσεις της απασχόλησης στους τομείς ανάπτυξης, η συνολική απασχόληση μειώθηκε στις περιφέρειες σύγκλισης.

3.1.2. Περιφέρειες του στόχου μετάβασης

Οι περιφέρειες μετάβασης έχουν το ίδιο ποσοστό απασχόλησης και ΑΠΑ στους τρεις τομείς της ανάπτυξης με τις περιφέρειες ΠΑΑ, αλλά το ποσοστό τους στις **χρηματοοικονομικές και επιχειρηματικές υπηρεσίες** είναι πολύ μικρότερο. Με ετήσια ποσοστά ανάπτυξης 4%, αυτός ο τομέας έχει αναπτυχθεί γρηγορότερα από οποιονδήποτε άλλο, αλλά η διαφορά παραμένει μεγάλη.

Οι δύο άλλοι τομείς ανάπτυξης, **το εμπόριο, οι μεταφορές και οι επικοινωνίες και τα τεχνικά και οικοδομικά έργα**, ξεπέρασαν επίσης το μέσο όρο. Στις περιφέρειες μετάβασης, ειδικά το μερίδιο του τομέα των τεχνικών και οικοδομικών έργων είναι πολύ υψηλότερο απ'ό,τι στις άλλες περιφέρειες. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει από την ισχυρή οικονομική ανάπτυξη, τα αυξανόμενα εισοδήματα και τη συνεχιζόμενη ανάγκη να αναβαθμιστούν μερικές από τις υποδομές. Σε μερικές

⁷ Πρβλ. ανακοίνωση της Επιτροπής: Απασχόληση στις αγροτικές περιοχές, SEC (2006)1772.

περιφέρειες, η ανάπτυξη στον εν λόγω τομέα οφείλεται μερικώς στην απαίτηση για δεύτερες κατοικίες και για τη στέγαση τουριστών. Η ιδιαίτερα κυκλική φύση αυτού του τομέα, ωστόσο, καθιστά αυτές τις οικονομίες ευάλωτες.

Το μερίδιο της **βιομηχανίας** είναι λιγότερο σημαντικό στις περιφέρειες μετάβασης απ'ό,τι στους άλλους δύο τύπους περιφερειών.

3.1.3. Περιφέρειες του στόχου περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης (ΠΑΑ)

Στις περιφέρειες ΠΑΑ, **οι χρηματοοικονομικές και επιχειρηματικές υπηρεσίες** γνώρισαν την υψηλότερη αύξηση της απασχόλησης και της ΑΠΑ, μέσω μιας αυξανόμενης ειδίκευσης. Οι δύο άλλοι τομείς ανάπτυξης έχουν χαμηλότερο ποσοστό ΑΠΑ και απασχόλησης απ'ό,τι οι άλλες δύο περιφέρειες και τα ποσοστά ανάπτυξής τους ήταν κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ.

Το ποσοστό ΑΠΑ της **βιομηχανίας** στις περιφέρειες ΠΑΑ είναι συγκρίσιμο με το ποσοστό στις περιφέρειες σύγκλισης, αλλά η απασχόληση σε αυτόν τον τομέα είναι πολύ χαμηλότερη στις περιφέρειες ΠΑΑ, γεγονός που απηχεί τα αποτελέσματα μιας επιτυχημένης μετατόπισης του κέντρου βάρους προς τις δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας σε αυτόν τον τομέα. Η απασχόληση μειώθηκε σε αυτόν τον τομέα και στο μεταποιητικό τομέα υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας.

Οι δαπάνες Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι σχεδόν τρεις φορές υψηλότερες στις περιφέρειες ΠΑΑ απ'ό,τι στις περιφέρειες σύγκλισης. Ωστόσο, ο ανταγωνισμός στην καινοτομία γίνεται παγκόσμιος και αυτό σημαίνει ότι η ΕΕ πρέπει να ανταγωνιστεί σε παγκόσμια κλίμακα. Οι περιφέρειες ΠΑΑ δαπανούν το 2,1% του ΑΕΠ τους στην Ε&Α, αλλά οι ΗΠΑ δαπανούν το 2,5%. Επίσης, το ποσοστό του ΑΕΠ που επενδύεται στην Ε&Α στις κορυφαίες πολιτείες των ΗΠΑ που αντιστοιχούν στο 10% του πληθυσμού τους, είναι κατά ένα τέταρτο υψηλότερο απ'ό,τι στις αντίστοιχες περιφέρειες της ΕΕ.

Οι περιφέρειες ΠΑΑ είναι η μεγαλύτερη από τις τρεις ομάδες και, κατά συνέπεια, παρουσιάζουν τις περισσότερες διαφορές. Η οικονομική δομή διαφέρει σε μεγάλο βαθμό. Ορισμένες περιφέρειες εξειδικεύονται στις χρηματοοικονομικές και επιχειρηματικές υπηρεσίες, όπως το Λουξεμβούργο και το Île de France που δημιουργούν τουλάχιστον το 40% της ΑΠΑ σε αυτόν τον τομέα. Άλλες περιφέρειες στηρίζονται σε μεγάλο ποσοστό στο εμπόριο, τις μεταφορές και τις επικοινωνίες όπως, παραδείγματος χάριν, το Τιρόλο, η Πράγα και οι Βαλεαρίδες νήσοι που δημιουργούν τουλάχιστον το 30% της ΑΠΑ σε αυτόν τον τομέα. Οι οικονομικές επιδόσεις ποικίλλουν επίσης. Από το 2000 έως το 2005, σε 17 περιφέρειες ΠΑΑ μειώθηκε η απασχόληση και σε 22 το ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ ήταν κάτω από 0,5%.

3.2. Η συμβολή των τομέων υψηλής ανάπτυξης στη σύγκλιση

Η παραπάνω ανάλυση δείχνει ότι οι τομείς της ανάπτυξης συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στη σύγκλιση τόσο στις περιφέρειες σύγκλισης όσο και στις περιφέρειες μετάβασης, αλλά το μοντέλο ποικίλλει.

Στις περιφέρειες σύγκλισης, οι τρεις τομείς ανάπτυξης έχουν συμβάλει στη δημιουργία πολλών θέσεων απασχόλησης, αλλά δεν ήταν αρκετές για να

αντισταθμίσουν τη μεγάλη μείωση της απασχόλησης στη γεωργία. Η αύξηση της ΑΠΑ ήταν επίσης μεγάλη στους τομείς της ανάπτυξης, ειδικά στις χρηματοοικονομικές και επιχειρηματικές υπηρεσίες και το εμπόριο, τις μεταφορές και τις επικοινωνίες.

Η αύξηση της ΑΠΑ, ωστόσο, ήταν υψηλότερη στη βιομηχανία, γεγονός που οδήγησε σε υψηλό και αυξανόμενο μερίδιό της σε αυτόν τον τομέα. Σε συνδυασμό με το υψηλό μερίδιο της απασχόλησης, αυτή η τάση μπορεί να γίνει επικίνδυνη, δεδομένου ότι διάφοροι βιομηχανικοί τομείς βρίσκονται σε ύφεση στο επίπεδο της ΕΕ (πρβλ. σχήμα 2). Στη βιομηχανία, το μερίδιο της απασχόλησης στο μεταποιητικό τομέα υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας, που είναι ο τομέας στον οποίο η ΕΕ έχει το ισχυρότερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, είναι μόνο 24% στις περιφέρειες σύγκλισης σε σύγκριση με σχεδόν 40% στις περιφέρειες ΠΑΑ. Από το 2000 και μετά, οι περιφέρειες σύγκλισης έχουν μειώσει αυτή τη διαφορά μόνο κατά μία ποσοστιαία μονάδα.

Τα εθνικά στοιχεία δείχνουν ότι η ΑΠΑ αυξάνεται γρηγορότερα στο μεταποιητικό τομέα υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας από ό,τι σε άλλους μεταποιητικούς τομείς στα περισσότερα κράτη μέλη. Ωστόσο, ο μεταποιητικός τομέας υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας αντιστοιχεί ακόμα σε ένα μικρό ποσοστό της ΑΠΑ σε ορισμένες χώρες, και ειδικότερα στη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, τα κράτη της Βαλτικής, την Ελλάδα και την Πορτογαλία. Αυτή η κατάσταση, σε συνδυασμό με τη χαμηλή παραγωγικότητα στον τομέα, ενδέχεται να τις καταστήσουν ευάλωτες στον αυξανόμενο παγκόσμιο ανταγωνισμό.

Οι περιφέρειες μετάβασης καλύπτουν γρήγορα τη διαφορά με τις περιφέρειες ΠΑΑ χάρη στις μεγάλες επιδόσεις των τριών τομέων ανάπτυξης και του μεταποιητικού τομέα υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας. Κατά συνέπεια, η οικονομική δομή των περιφερειών μετάβασης μοιάζει όλο και περισσότερο με τη δομή των περιφερειών ΠΑΑ.

3.3. Εκπαίδευση, δεξιότητες και εργαζόμενοι με γνώσεις

Οι δεξιότητες και τα προσόντα είναι ένας σημαντικός παράγοντας που καθορίζει το ατομικό εισόδημα και την απασχολησιμότητα, ενώ συμβάλλουν ουσιαστικά στην παραγωγικότητα της εργασίας. Δείχνουν επίσης σε ποιο βαθμό οι περιφερειακές οικονομίες έχουν μετατοπίσει το βάρος τους προς μια εντατικότερη χρήση της γνώσης. Ωστόσο, η ΕΕ επενδύει μόνο το 1,2% του ΑΕΠ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ οι ΗΠΑ επενδύουν σχεδόν το 2,9%.

Το ποσοστό των ιδιαίτερα μορφωμένων ανθρώπων ηλικίας 25-64 είναι αρκετά χαμηλότερο στις περιφέρειες σύγκλισης απ'ό,τι στις περιφέρειες ΠΑΑ, 17% και 25% αντίστοιχα. Ωστόσο, το ποσοστό έχει αυξηθεί εξίσου από το 2000 έως το 2006, με ελαφρώς υψηλότερη αύξηση στις περιφέρειες μετάβασης, οι οποίες σήμερα έχουν φθάσει στο ίδιο επίπεδο σχεδόν με τις περιφέρειες ΠΑΑ.

Το ποσοστό του ανθρώπινου δυναμικού στην επιστήμη και την τεχνολογία (πυρήνας ανθρώπινου δυναμικού στην επιστήμη και την τεχνολογία –HRST)⁸ είναι επίσης

---

⁸ Πρβλ. SEC (2008) [...] για τον ορισμό.

μικρότερο στις περιφέρειες σύγκλισης σε σύγκριση με τις περιφέρειες ΠΑΑ, 12% και 17%. Όμως, οι περιφέρειες σύγκλισης κατάφεραν να μειώσουν αυτή τη διαφορά κατά μία ποσοστιαία μονάδα από το 2000 και μετά. Η χρήση του πυρήνα HRST είναι ιδιαίτερα συχνή στις υπηρεσίες έντασης γνώσης, όπως η υγεία και η εκπαίδευση και ο μεταποιητικός τομέας υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας.

Το γενικό ποσοστό στις περιφέρειες σύγκλισης το 2006 εξακολουθεί να είναι 10 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο απ'ό,τι στις περιφέρειες ΠΑΑ. Η αύξηση του ποσοστού των εργαζομένων με γνώσεις είναι ωστόσο υψηλή. Αυξήθηκε κατά 3,4 ποσοστιαίες μονάδες από το 2000 έως το 2006, ενώ η αύξηση ήταν η ίδια στις περιφέρειες σύγκλισης και ΠΑΑ.

Το ποσοστό των εργαζομένων με γνώσεις⁹ είναι ιδιαίτερα υψηλό στις πρωτεύουσες και σε άλλες μεγάλες μητροπολιτικές περιφέρειες που φιλοξενούν την έδρα μεγάλων επιχειρήσεων και ειδικευμένων υπηρεσιών. Το ποσοστό των εργαζομένων με γνώσεις τείνει να είναι χαμηλό στην Πορτογαλία, την Ισπανία, την Ελλάδα και τη Βουλγαρία ακόμη και στις πρωτεύουσές τους. Το ποσοστό αυξήθηκε ιδιαίτερα σε πολλές περιφέρειες στην Ισπανία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Αυστρία και τη Σλοβενία, και αυτό έδειξε ότι η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης δεν είναι αποκλειστικότητα των μεγάλων μητροπολιτικών περιφερειών.

3.4. Συμπεράσματα

Αυτή η συνοπτική ανάλυση έδειξε ότι οι ευρωπαϊκοί τομείς ανάπτυξης έχουν συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στη σύγκλιση. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην οικονομική δομή των τριών ομάδων περιφερειών και το μοντέλο μείωσης των διαφορών διαφέρει μεταξύ των περιφερειών σύγκλισης και μετάβασης. Αυτό έχει ορισμένες συνέπειες όσον αφορά την πολιτική.

Φαίνονται δικαιολογημένες οι προσπάθειες να ενισχυθούν οι ευρωπαϊκοί τομείς υψηλής ανάπτυξης, δηλ. οι τομείς με αύξηση της απασχόλησης ή της ΑΠΑ πάνω από το μέσο όρο. Οι τομείς αυτοί, όχι μόνο είναι οι τομείς στους οποίους η ευρωπαϊκή οικονομία έχει σαφέστερα προοπτικές για παγκόσμια ανάπτυξη, αλλά μπορούν επίσης να αποδειχθούν ισχυροί μοχλοί για τη διαδικασία σύγκλισης στην ΕΕ.

Επιπλέον, η ανάλυση δείχνει ότι οι περιφέρειες σύγκλισης υφίστανται μεγάλη οικονομική αναδιάρθρωση. Δημιουργούνται πολλές θέσεις εργασίας στον τομέα των υπηρεσιών, ενώ στη γεωργία οι θέσεις εργασίας μειώνονται ακόμη περισσότερο. Η αύξηση της ΑΠΑ είναι υψηλή, ειδικά στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες, και η αύξηση της παραγωγικότητας είναι τρεις φορές υψηλότερη απ'ό,τι στις περιφέρειες ΠΑΑ. Η αναδιάρθρωση αυτή απαιτεί κατάλληλη πολιτική.

Οι περιφέρειες σύγκλισης πρέπει να διευκολύνουν τη μετατόπιση του κέντρου βάρους της απασχόλησης στις υπηρεσίες, ειδικά στους τομείς που δεν απαιτούν μόρφωση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και να συνεχίσουν να εκσυγχρονίζουν τον τομέα της γεωργίας τους. Δεδομένου ότι η βιομηχανία είναι και θα παραμείνει σημαντικός τομέας στις περιφέρειες σύγκλισης, η πολιτική πρέπει να συμβάλλει

---

⁹ Ομοίως.

ώστε η βιομηχανία να αναπροσανατολιστεί προοδευτικά στην υψηλή παραγωγικότητα και στις δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας για να αποφευχθεί η ειδίκευση στους βιομηχανικούς τομείς που εκτίθενται ιδιαίτερα στο διεθνή ανταγωνισμό και προσφέρουν περιορισμένες προοπτικές ανάπτυξης.

Οι περιφέρειες σύγκλισης πρέπει επίσης να στοχεύουν στη βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού, διότι η στροφή προς δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας θα αυξήσει τη ζήτηση για εργασία αυτού του είδους. Η στροφή αυτή θα επηρεάσει επίσης την ταχύτητα με την οποία υιοθετούνται νέες τεχνολογίες και θα βοηθήσει να μειωθεί η διαφορά στην παραγωγικότητα.

Τέλος, τα υψηλά επίπεδα παραγωγικότητας στις περιφέρειες ΠΑΑ δίνουν σε αυτές τις περιφέρειες ένα πλεονέκτημα όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και στον κόσμο. Εν μέρει, αυτή η υψηλή παραγωγικότητα οφείλεται στις μεγάλες επενδύσεις στην Ε&Α, οι οποίες είναι πολύ υψηλότερες απ'ό,τι στις περιφέρειες σύγκλισης. Ωστόσο, για να διατηρηθεί το πλεονέκτημά τους σε παγκόσμιο επίπεδο, οι περιφέρειες αυτές πρέπει να είναι σε θέση να ανταγωνιστούν με άλλους παγκόσμιους ανταγωνιστές, οι οποίοι επενδύουν ακόμα περισσότερο στην Ε&Α και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτό υπογραμμίζει σαφώς το όφελος της πολιτικής συνοχής στις περιφέρειες ΠΑΑ, η οποία επικεντρώνεται σε περισσότερες επενδύσεις στην καινοτομία και το ανθρώπινο δυναμικό.